

Stadions förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: 2016-8-1.1.
Sid 1 (41)
2016-01-12

Handläggare
Anders Gustafsson
Telefon: 08-664 31 08

Till
Stadions förskolor

Verksamhetsplan 2016 för Stadions förskolor

Stadions förskolor

Starrängsringen 1
115 50 Stockholm
08-664 31 08
08-508 10 000
anders.gustafsson@stockholm.se
stockholm.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
Administrativa uppgifter	4
Organisations- och ledningsstruktur	4
Brukare/Kunder/Klienter	6
Chef- och ledarskap	7
Medarbetare	8
Värdegrund	9
1. Ett Stockholm som håller samman	9
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	9
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	18
2. Ett klimatsmart Stockholm	20
2.1 Energianvändningen är hållbar	20
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	22
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	23
2.5 Stockholms miljö är giftfri	23
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	25
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	26
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	26
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	26
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	28
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	28
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	29
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	30
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	33
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	36
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande	37
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	40
Uppföljning av ekonomi.....	41
Resursanvändning	41
Budget 2016	41

Övriga frågor ..... Error! Bookmark not defined.

Inledning

Stadions förskoleenhetens signum är värme, professionalism och framtidstro.

I vår verksamhet strävar vi efter att kombinera den lilla förskolans fördelar i form av trygga relationer med den stora enhetens närhet gällande samarbete och utveckling.

Vi erbjuder i första hand vårdnadshavare inom stadsdelen pedagogisk verksamhet i enlighet med gällande styrdokument, Skollagen, Förskolans läroplan, Stockholms förskoleprogram, Miljöprogrammet och dylikt.

Vi vill inledningsvis motivera anledningen till att vi skriver vår verksamhetsplan i den omfattning som följer med att den är ett av våra viktigaste styrmedel. Våra medarbetare skriver sina lokala verksamhetsplaner utifrån denna och det är den "röda tråd" som löper genom våra styrdokument.

Gemensamt är också det projektnriktade arbetssätt som genomsyrar verksamheten.

Skollagen och dess definitioner av utbildning och undervisning.

– Utbildning "den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål".

– Undervisning "sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden".

Inom förskolan bildar omsorg, utveckling och lärande en helhet i undervisningen.

Våra medarbetare består till största del av förskollärare (högskoleutbildade) och barnskötare (gymnasieutbildade).

Administrativa uppgifter

Stadions förskoleenhet

Förskolechef Anders Gustafsson

08-664 31 08

anders.gustafsson@stockholm.se

Starrängsringen 1, 115 50 Stockholm

Antal anställda: Cirka 70

Organisations- och ledningsstruktur

Ledningsgruppen

1 Förskolechef

1 biträdande förskolechef

1 specialpedagog/förskollärare

Vi arbetar för att gemensamt förmedla ledningens styrning på många olika sätt för att förankra och sprida den grund som ligger till grund för enhetens arbete till varje enskild förskola, avdelning, arbetslag samt medarbetare. HUR:et kan givetvis skilja sig åt då och då men VAD:et ska vara så tydligt det kan bli.

Förskolestruktur

8 platssamordnare/kontaktpersoner

17 avdelningsansvariga

Våra mötesformer

På veckomöten deltar en representant för varje avdelning. Tillsammans med en representant från ledningen planeras och diskuteras veckans innehåll samt aktuella verksamhetsfrågor. Här lyfts även eventuella synpunkter och klagomål från föräldrar.

I Stadiongruppen ingår platssamordnarna. De möts en gång i månaden med representant/er från ledningen och diskuterar aktuella verksamhetsfrågor, organisation och pedagogisk ledning.

Två gånger i månaden träffas våra nätverksgrupper. På dessa möten ligger fokus på pedagogiska verksamhetsfrågor.

Vi har arbetsplatsträffar cirka en gång per månad för all personal.

Vi har samverkansgruppsmöten 6 gånger under året då de fackliga representanterna träffar ledningen.

Alla möten utvärderas kontinuerligt och är viktiga för enhetens interna arbete. Syftet med våra möten är mångfacetterat. Innehållet utgör bland annat underlag för verksamhetsbeslut, de används för att implementera våra styrdokument, de syftar till en känsla av gemenskap och stärker samarbetet inom enheten, de synliggöra och tar fasta på såväl små som stora verksamhetsfrågor. Dessa forum stämmer överens med våra styrdokument.

Vi inventerar och strävar efter att använda oss av medarbetares specialkompetenser, gemensamma lokaler och miljöer. Vi samarbetar också med andra förskoleenheter inom stadsdelen dock är det arbetet inte lika väl utvecklat.

Vi har god tillgång till IKT på våra förskolor, 0,33 datorer per anställd. Vi använder oss i allt större utsträckning av IKT som kommunikationsverktyg samt plattform för vår interna kommunikation. IKT-användningen ökar inom enheten och vi fortsätter att höja utrustningsnivån.

Enhetens lokaler består av:

Montessoriförskolan Fontänen, Starrängsringen 57, 115 50 Stockholm

Lilla O, Olaus Petrigatan 6, 115 34 Stockholm

Liten blir Stor, Starrängsringen 1, 115 50 Stockholm

Läkarvillan, Fiskartorpsvägen 11, 114 33 Stockholm

Oceanen, Erik Dahlbergsgatan 59-63, 115 57 Stockholm

Olaus Petri, Olaus Petrigatan 11, 115 34 Stockholm

Skatan, Armfeltsgatan 6-12, 115 34 Stockholm

Tingeling Starrängsringen 53, 115 50 Stockholm

Av de 8 förskolorna har 6 stycken 2 grupper och 2 har 3-4 grupper.

Våra lokaler anpassas kontinuerligt utifrån verksamhetens förutsättningar. Fokus ligger även på tillgänglighet och användarefrekvens.

Brukare/Kunder/Klienter

Vi erbjuder i första hand vårdnadshavare inom stadsdelen pedagogisk verksamhet i enlighet med gällande styrdokument, Skollagen, Förskolans läroplan, Stockholms förskoleprogram, Miljöprogrammet och dylikt.

Professionellt bemötande och förhållningssätt

Vid planeringsdagar och i alla våra mötesformer arbetar vi kontinuerligt med dessa områden och vid ett flertal tillfällen har vi med olika utgångspunkter lagt fokus vid framför allt samverkan med föräldrar/vårdnadshavare och förhållningssätt.

Delaktighet

Vi har olika forum där föräldrar får ta del av verksamhetens innehåll utifrån sitt perspektiv. Där kan de också framföra synpunkter, klagomål och tankar. Dessa behandlas sedan skyndsamt och vid behov ges stöd från ledningen till personalen.

Vi lägger stor vikt vid den första kontakten i samband med visningar och vid inskolningen då samarbetet med föräldrarna grundläggs. Vi har en daglig och öppen dialog med föräldrarna då pedagogerna arbetar med att bygga upp ett förtroendefullt samarbete med föräldrarna. Pedagogerna delger barnets föräldrar vad barnet får vara med om i verksamheten relaterat till läroplanen. I våra återkommande informationsbrev, som utgår från ett gemensamt underlag, berättar vi om verksamhetens innehåll kopplat till styrdokument och vår analys av förskoleundersökningen. Brukarna erbjuds såväl digitala som traditionella vägar för kommunikation.

Föräldrar har vid ett flertal tillfällen och i olika forum uttryckt att de känner sig nöjda, delaktiga i verksamheten samt känner till sitt barns vardag, utveckling och lärande. Vi har även fått synpunkter på förbättringsområden och dessa har tagits emot och åtgärdats enligt fastställda rutiner. Detta har resulterat i tydligare former kring föräldrasamverkan. Variation finns mellan förskolorna men likvärdigheten har ökat jämfört med tidigare.

Ur förskoleundersökningen, 2015, lyfter vi tre områden, som vi haft extra fokus på under året. Dessa områden är: *Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och följs upp 61% (80%, 2014)*, *Jag känner mig välkommen att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten 82% (80%, 2014)* och *Jag får veta vad förskolan gör för att stödja mitt barns utveckling* en gammal formulering som vi nu tolkar in frågorna två, tre och fyra under utveckling och lärande *78% (89%, 2014)*. Några av våra förskolor ligger högt även inom dessa områden och efter vår analys av deras resultat kommer vi att fokusera på att använda oss av dessa goda exempel på samtliga av enhetens förskolor. Under senare delen av året har vi arbetat med analysen av årets resultat och använder oss av delar för vårt fortsatta planeringsarbete vilket fortsätter in i 2016. Framförallt när det gäller arbetet med genus och jämställdhet men även information och likvärdighet.

Från självvärderingen har vi även i år lyft fram dokumentation som ett område för vidareutveckling, detta område fortsätter att vara en del av vår kompetenssatsning för enheten.

Från medarbetarenkäten fortsätter vi att lyfta processerna kring tydliga mål och riktlinjer samt rutiner för återkoppling och kommunikation. Under året har fokus legat på tydliga mål och riktlinjer samt förmedlandet och dialogen kring dessa. Arbetet med rutiner för återkoppling

och kommunikation pågår också. Utifrån årets undersökning kan vi se att vårt arbete med tydlighet kring mål och riktlinjer har gett resultat dock behöver vi ytterligare analysera och samverka kring arbetet med återkoppling och kommunikation.

I resultaten vi redovisar finns viss variation mellan avdelningarna och utifrån dessa har riktade åtgärder skett.

Vi anser att förskoleundersökningen tillsammans med våra forum för samverkan och information utgör ett gott underlag för samverkan och inflytande med barn och vårdnadshavare utifrån Skollagen (2010:800). Brukarna är centrala i vår verksamhet och detta tar sig uttryck genom att deras perspektiv vägs in i vårt interna arbete. Denna kultur är redan stark inom förskolan dock påminner vi oss själva genom att belysa verksamhetsfrågorna med frågeställningen "Vad ger det barnen?"

Chef- och ledarskap

Stadions förskoleenhets signum/vision är värme, professionalitet och framtidstro.

I vår verksamhet strävar vi efter att kombinera den lilla förskolans fördelar i form av trygga relationer med den stora enhetens närhet gällande utveckling och samarbete. Vi arbetar för att barnets bästa ska vara vägledande och ställer ofta frågan "Vad blir det för barnen" när vi utmanar medarbetarna.

Dessa i kombination utgör målbilden i vår vision samt pekar ut riktningen för vårt operativa arbete.

Detta implementeras på planeringsdagar, vid enhetens mötesforum samt i vardagliga möten. Vi arbetar för att skapa delaktighet och ökad möjlighet för dialog vid enhetens befintliga mötesforum.

Vidare bygger vi även vår målbild utifrån detta och strävar efter att konkretisera och tydliggöra mål som är uppföljningsbara. Vi har tagit fram tre mål:

- Ökad måluppfyllelse utifrån vår verksamhetsplan med tydlig progression och fokus på likvärdighet mellan enhetens förskolor
- Ökad personalnärvaro
- Arbets- och studiero för barn och vuxna
  - Vi skapar en väl avvägd dagsrytm och en lugn miljö. De tankar vi har kring uppföljning är observationer av miljö, regler, rutiner och arbetssätt samt mätning av ljudmiljö.
  - Viktiga aspekter
    - I förskoleundersökningen: social förmåga, eget ansvar/inflytande, förhållningssätt, bemötande, respekt.
    - I medarbetarenkäten: prioritera arbetsuppgifter, stöd från kollegor, stöd från ledningen vid svårigheter att prioritera.

Med hjälp av våra kompetenssatsningar samt med våra uppföljningsverktyg försäkrar vi oss om att medarbetarna är införstådda med verksamhetens mål/åtaganden. Med dessa forum som bas samt i medarbetarsamtalen kartlägger vi och utarbetar möjligheter för lärande i organisationen t.ex. pedagogiska nätverk och coachning av arbetslag.

Ledarskapsdeklaration

Jag arbetar för tydlighet i både det stora och det lilla. Jag använder mig av systematiskt kvalitetsarbete som verktyg i ett effektivt förändringsarbete. En del av detta är att använda mig av mål och riktmärken, allt från att sträva efter att bibehålla barnperspektiv till att sätta mål för sjukfrånvaron samt Självvärderingen och Förskoleundersökningen. Jag är en riktningssättare som leder genom både tal och skrift. Konstruktivt kritisk med ambitionen att behålla både individ- och gruppfokus i strävan mot en förskola i världsklass.

Jag strävar efter ett situationsanpassat ledarskap och utmanar mig ständigt för att hitta nya vägar där såväl mål som situation styr mitt val av handlande. Modig och intuitiv samt nyfiken i min strävan för att balansera kraven och möjligheterna för såväl mig själv som medarbetarna.

Med hjälp av enhetens uppföljningsverktyg samt mina egna och andras reflektioner kring mitt ledarskap utvärderar och utvecklar jag det vidare. Senaste tankarna kring mitt ledarskap är att oftare leda genom direkt återkoppling när medarbetare lyfter svårigheter de ej anser sig själva kunna hantera. Jag arbetar också ständigt med balansen att ha flera parallella processer igång samtidigt. Förmågan att prioritera är också ständigt under utveckling.

Jag reflekterar vidare kring arbetet med att stimulera medarbetarna till att finna balansen mellan samarbete och eget ansvar. Jag samarbetar framförallt med min biträdande förskolechef, enhetens specialpedagog samt mina kollegor och min chef inom stadsdelen. Förvaltningen i stort samt rektorsutbildningen som jag påbörjade 2014 är verktyg i min strävan framåt.

Jag arbetar vidare på min ledarskapsdeklaration och förankrar den på samma sätt som enhetens signum/ledarskapsidé.

Medarbetare

Ledningen arbetar för att skapa förutsättningar och engagemang hos medarbetarna samt utveckling av verksamheten i våra mötesforum. Från personliga möten med enskilda medarbetare till möten med arbetslag och större grupper arbetar vi utifrån vårt signum samtidigt som vi lyfter och främjar de kvalitativa prestationerna. Våra mötesforum, såväl individuella som grupp, utvecklas ständigt gentemot mål och riktlinjer. Vi följer upp och återkopplar kontinuerligt till medarbetarna, från det lilla till det stora, framförallt i medarbetarsamtalen och på nätverken/Stadionsgruppen. Det bidrar till medarbetarskap som motor i utvecklingsarbetet. Med hjälp av våra uppföljningsverktyg och de analyser som görs utifrån dessa gör vi en tillförlitlig kompetensplanering.

I resultaten från de senaste medarbetarundersökningarna lyfter vi förmedling av stadens mål och budskap samt tydlighet, förväntningar och ramar/återkoppling som områden där utvecklingsbehov finns.

När det gäller öppenhet och respekt samt dialog och delaktighet syftar analysen till att dessa områden kan utvecklas, förvaltas och förädlas. När det gäller att synliggöra trender kan vi se att information och kommunikation ständigt är områden där kontinuitet och tydlighet behöver vidareutvecklas. Årets medarbetarenkät utfördes under september och analysen av resultatet visar på att förväntningar och ramar/återkoppling tillsammans med förmedlandet av styrdokument fortsätter att vara huvudområdena för utveckling. Vårt fokusområde kommer även 2016 att vara återkoppling.

Värdegrund

Med hjälp av ett aktivt systematiskt kvalitetsarbete arbetar vi för att bidra med vår del till Stockholms stads vision 2040, ett Stockholm för alla.

Arbetet med vår värdegrund och vårt signum som utgör målen för riktningen i vår vision samt borgar för att vägen är lustfylld och rik, när vi sedan lägger till vårt operativa arbete skapar vi en effektiv och tydlig struktur.

Vi arbetar för att barnets bästa ska vara vägledande och ställer ofta frågan "Vad blir det för barnen" när vi utmanar medarbetarna.

Barn, föräldrar och personal känner sig trygga och respekterade i förskolan. Vi har ett klimat som präglas av värme, professionalism och framtidstro.

Förskolans värdegrund och vision/signum togs fram genom analys kring den befintliga verksamheten och med hjälp av de styrdokument förskolan har att förhålla sig till.

Värdegrunden och vision/signum görs känd samt implementeras genom förskolornas lokala arbetsplaner, informationsbrev, webbaserade dokument, planeringsdagar, arbetsplatsträffar, veckomöten, utskott och dylikt samt på föräldramöten och föräldrasamråd.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	tas fram av nämnden	År
Andel förskollärare av antal anställda	30 %	40 %	Tertial
Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	1 %	Öka	År
Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	0 %	0 %	År
Andel nöjda föräldrar	85 %	85 %	År
Antal barn per grupp	16	16	Tertial
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5	4,9	Tertial
Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,7	3,8	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning.	2016-01-01	2016-12-01
Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan.	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmätt för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltätthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer.	2016-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Alla barn utvecklar sina språkliga, kommunikativa, matematiska och naturvetenskapliga förmågor och kunskaper

Beskrivning

Arbetet med språkutveckling, matematik och naturvetenskap är prioriterade områden där arbetet i förskolan fördjupas för att lägga en god grund för framtidens skolelever. I vårt mångkulturella samhälle fyller det svenska språket en viktig sammanhållande funktion och litteraturen har en given plats i förskolan. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska, liksom att de pedagogiska miljöerna, såväl ute som inne, utvecklas. Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, inspirera och utmana barn till utforskande och upptäckande. Förskolegårdar ska stimulera till lek och lärande

Förväntat resultat

Resultatet för att alla barn utvecklas utifrån sina förmågor och kunskaper mäts i förskoleundersökningen med index för området utveckling och lärande samt i stadens kvalitetsindikator genom personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling".

Enhetsmål:

Barnen stimuleras och utmanas i sin matematiska utveckling

Förväntat resultat

Varje barn får:

- upptäcka och utforska matematiken i vardagen
- möta en variation av material som lockar till matematiska aktiviteter
- bli utmanade och stimulerade i sin matematiska utveckling

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens matematiska handlingar och förståelse för matematiska begrepp

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Arbetet med matematik i förskolan syftar till att genom lust och glädje engagera barn i grundläggande aktiviteter med t.e.x. tal, geometri och mätning. Verksamheten ska bidra till att utveckla barns förmåga att undersöka problem och matematiska begrepp samt resonera och kommunicera idéer och tankegångar med olika uttrycksformer. Matematiken ska kopplas till förskolans arbete inom andra områden, som språk, naturvetenskap, estetisk verksamhet och teknik." (Förskola i utveckling s. 11)

Matematiken utvecklas utifrån barnens egna erfarenheter i socialt samspel. Pedagogerna känner igen och fångar upp barnens intresse för grundläggande matematik, sätter ord på deras upplevelser och utmanar deras tankar genom att:

- Räkna, utforska mängder av föremål
- Lokalisera, uppleva rummet inom- och utomhus
- Mäta, till exempel storlek, längd, bredd, höjd, vikt, volym, hållfasthet och balans.
- Jämföra, se likheter och skillnader
- Konstruera, att sortera med tanke på egenskaper som form och mönster. Konstruera med olika material.
- Leka, fantisera och engagera sig i lekar
- Förklara, resonera om orsak och verkan, ge förklaringar med till exempel teckningar, bilder och ord.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Medarbetares kunskap och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:

- Observation och dokumentation
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Pedagogers kunskaper ökar genom interna nätverk och projektnriktat arbetssätt.

Enhetsmål:

Barnen stimuleras och utmanas i sin språk- och kommunikationsutveckling

Förväntat resultat

Varje barn får:

- upptäcka, utforska och utveckla sitt eget och andras språk
- möta en variation av material i form av böcker, texter, bilder och symboler
- utforska skriftspråket

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barns språkliga handlingar och kommunikativa förmåga

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitesutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen." (Lpfö 98/10, s.7)

Allt arbete i förskolan är språkutvecklande och språkets betydelse för barns välbefinnande, kreativitet, lek, sociala samspel och lärande lyfts fram. Lärandet sker i vardagliga, lekfulla, sociala och för barnet meningsfulla sammanhang där barnen får möjlighet att lyssna, uttrycka sina tankar och uppfattningar, berätta, ställa frågor och argumentera. Pedagogerna bidrar till kommunikation genom att i samtal använda en varierad vokabulär, knyta an till och går bortom det redan kända, från här-och-nu till där-och-då, använda förklaringar, berättelser och humor. Projektarbete kring något som barnen visar intresse för ger möjlighet till fördjupning och möte med nya ord och begrepp.

Den kulturella identiteten hos barn med annat modersmål än svenska stöds genom att deras modersmål och ursprung uppmärksammas, synliggörs och inkluderas i olika delar av vår verksamhet.

Språk- och kommunikation innebär inte bara det talade språket. Vi använder oss även av gester, kroppsspråk och TAKK som komplement till den verbala kommunikationen. Utöver detta används en mängd andra kommunikationssätt, så som texter, bilder och symboler.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Medarbetares kunskap och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:

- Observationer och dokumentationer
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Förskoleundersökningen

Indikator för självvärdering

Utveckling

Barn och pedagoger skapar tillsammans egna berättelser med hjälp av olika/nya uttryckssätt.

Enhetsmål:

Barnen stimuleras och utmanas i sitt intresse för naturvetenskap och teknik

Förväntat resultat

Varje barn får upptäcka och utforska:

- djur och växter
- naturvetenskapliga fenomen
- samband i naturen
- vardagsteknik och tekniska lösningar

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens handlingar och intresse för naturvetenskap och teknik.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

Naturvetenskap och teknik handlar om frågor som rör människan, djur, växter, klimat och miljö, informationsteknologi, konstruktioner, material och användningen av maskiner, redskap och verktyg. Ursprunget är människans nyfikenhet och behovet att veta mer om samband mellan sig själv och sin omvärld.

I förskolan handlar naturvetenskap och teknik om att barnens omgivning och vardagsfenomen undersöks.

Förskola i utveckling

Vi tar tillvara på barnens lust och nyfikenhet att utforska och undersöka sin omgivning och vardagsfenomen. De uppmuntras att undersöka genom att observera, sortera, formulera hypoteser, arrangera experiment och dra slutsatser, använda sig av redskap och konstruera.

Vi erbjuder barnen naturupplevelser och de får utforska djur- och växtlivet i närmiljön.

Genom upptäckter i det lilla ökas förståelsen för det större perspektivet om samspelet mellan människa och natur. På så sätt bidrar vi till att grundlägga utbildningen om hållbar utveckling.

I bygg- och konstruktionslekar får barnen pröva och utforska olika material, tekniker, verktyg och redskap. Pedagoger vägleder och diskuterar tekniska lösningar med barnen.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens

Pedagogernas kunskap och kompetens

Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation

- Observationer och dokumentationer
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Pedagogernas ämneskunskaper ökar genom intern och extern utbildning.

Alla avdelningar har material som lockar till naturvetenskapligt utforskande.

Enhetsmål:

Barnens hälsa och välbefinnande främjas

Förväntat resultat

Alla barn får:

- utveckla sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning
- äta näringsrik kost
- hitta balansen mellan vila och aktivitet samt arbetsro

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens handlingar och förståelse kring vikten av hälsa och välbefinnande.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs i förskoleåldern och är positivt för lärandet. Genom lek, rörelse och utevistelse läggs en god grund för barns fysiska utveckling, hälsa och motionsvanor. Alla barn har rätt till god, varierad och näringsrik mat av god kvalitet i förskolan. Måltiderna fyller också en viktig pedagogisk funktion."

(Förskoleprogram för Sthlm:s stad, 2013, s. 8)

Att främja god hälsa och välbefinnande handlar om att skapa förutsättningar för fysiskt och psykiskt välmående.

Vi skapar en väl avvägd dagsrytm där lek, lärande, omsorg, måltider, vila och rörelse vävs samman på ett lustfyllt sätt. Barnen kan växla mellan olika aktiviteter under dagen och det finns utrymme för deras egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande. Vi lyfter också vikten av att skapa arbetsro i de aktiviteter och lekar som barnen vistas i.

Våra kockar samarbetar genom att ha regelbundna träffar för att dels få ett likvärdigt innehåll och även utveckla hela enhetens mat som är varierad och väl avvägd i färg, smak och näringsinnehåll. För de förskolor som inte har tillagningskök ser vi över huruvida vi ska kunna tillhandahålla likvärdig mat i hela enheten.

Barnen får grundläggande kunskaper om sambandet mellan kost, rörelse, hygien och hälsa.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Pedagogernas kunskap och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus
Enhetens/förskolans likabehandlingsplan

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:
- Observation och dokumentation
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar
Förskoleundersökningen
Indikatorn för självvärdering
Likabehandlingsplanen

Utveckling

Vi utökar antalet tillagningskök i enheten.

Enhetsmål:

De pedagogiska miljöerna erbjuder barnen rika tillfällen till utforskande utifrån egna val, samspel och lek

Förväntat resultat

Varje barn får möta en miljö:

- som är genomtänkt, tillgänglig, varierad där det är tydligt vad som erbjuds
- som är föränderlig utifrån barnens behov, intressen och förutsättningar samt uppmuntrar till delaktighet
- som erbjuder likvärdiga förutsättningar för utveckling och lärande

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens utveckling och lärande samt deras förmåga att göra egna val, samspela och leka.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Leken är viktig för barns utveckling och lärande. När barn leker prövar de sina tankar och hypoteser, tolkar sina upplevelser och ger dem innehåll. Leken ger kunskap och erfarenheter, skapar mening och sammanhang. (Lpfö 98/10 s.8)

Barngruppens behov och intressen är grunden för vårt fortlöpande arbete med att utveckla de pedagogiska miljöerna såväl inomhus som utomhus. Barnen är delaktiga i utformandet av miljön och uppmuntras att ta ansvar för den. miljöerna är därigenom en viktig del i vårt arbete med barns inflytande.

Vi strävar efter att skapa en miljö som är trygg och samtidigt rik på material som inbjuder barnen till att undersöka och experimentera, leka, skapa och konstruera, och som inte begränsar barnens aktiviteter på grund av kön. Med material som är synligt och tillgängligt och kan användas på många olika, kreativa sätt. I miljön finns det utrymme för såväl aktivitet som vila, arbete i grupper och enskilt.

Utformningen av inomhus- och utomhusmiljön, ger barnen möjlighet till egna val, inflytande över sin vardag och sitt eget lärande. Miljön stimulerar barnen att arbeta och leka tillsammans i såväl små som större grupper där de kan komma till tals, lyssna, argumentera och förhandla med varandra.

Till den pedagogiska miljön hör också pedagogernas förhållnings- och arbetssätt. Barnen får stimulans och vägledning av vuxna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. De vuxna skapar förutsättningar för en positiv självbild hos varje barn som tänkande, lärande och skapande människa. Barnen får hjälp att känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva, handla, röra sig, och lära sig.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Medarbetarnas kunskaper och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation
- Observationer och dokumentationer
- Samtal och reflektion tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar
Förskoleundersökningen
Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Genom nätverksmöten och interna studiebesök uppmärksammar vi, följer upp och utvecklar de pedagogiska miljöerna.
Utvalda arbetslag ges stöttning kring utformningen av de pedagogiska miljöerna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Varje avdelning beskriver syftet med miljöns utformning i minst ett rum	2016-01-01	2016-11-30

Nämndmål:

Barn och unga på Östermalm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Beskrivning

Varje barn är inkluderat och erbjuds förutsättningar att bidra till att utveckla det framtida samhället. Barn i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd ska särskilt uppmärksammas. Former för pedagogisk samverkan mellan förskolan och skolan stärks. Stadens rutiner för övergång mellan förskola och skola skapar en gemensam grundsyn och förutsättningar för barns livslånga lärande.

Förväntat resultat

Alla barns lika möjligheter i förskolan mäts i förskoleundersökningen med indikatorn andel nöjda föräldrar samt med index för området normer, värden samt barns inflytande. Antal barnfamiljer med behov av ekonomiskt bistånd minskar.

Enhetsmål:

Alla barn inkluderas och deltar i verksamheten utifrån sina förutsättningar och behov

Förväntat resultat

Varje barn:

- gör framsteg och övervinner svårigheter
- deltar i olika former av samarbete och beslutsfattande

Varje barn erfar känslan av att vara betydelsefull, kompetent och omttyckt.

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra uppföljningsverktyg kan se kvalitativa förändringar i barnens handlingar, utveckling och lärande.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

Barnen i förskolan "ska möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen". (Lpfö 98/10, s.6).

Förskolornas rutiner och förhållningssätt bidrar till att skapa en likvärdig förskola för alla barn inom enheten.

Utgångspunkten i enhetens förhållningssätt är att det är pedagogernas ansvar att se hur verksamheten kan utformas för att möta alla barn.

Barn har olika bakgrund när det gäller sätt att vara tillsammans på, att samtala, att berätta, att läsa, dessa olikheter berikar förskolornas verksamhet, att ta till vara dessa olikheter är en del av vårt arbete kring ett interkulturellt förhållningssätt.

Förskolans arbetslag har i uppdrag att "samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande och särskilt uppmärksamma de barn som av olika skäl behöver stöd i sin utveckling" samt också "ge stimulans och särskilt stöd till de barn som befinner sig i svårigheter av olika slag". (Lpfö 98/10 s.11)

Enheten har tydliga rutiner för hur vi samarbetar för att stötta de barn som behöver extra stöd och stimulans. Dessa rutiner utgår ifrån Östermalms stadsdelsförvaltnings gemensamma plattform. Varje avdelning har en särskild pärm för detta arbete där rutiner och handlingsplaner samlas. Avdelningarnas pärminnehåll finns även i digital form. Där kan pedagoger hitta underlag för observationer, handlingsplaner och reflekterande samtal samt metoder, arbetssätt och material.

Enhetens specialpedagog stöttar personalen med handledning och reflekterande samtal kring de funderingar som uppkommer angående enskilda eller en grupp barn, med fokus på barnets och pedagogernas styrkor. Vid behov görs en grundligare analys och kartläggning samt utvidgat samarbete med stadsdelens samordnare.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Pedagogers kunskap och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus
Stadsdelens Specialpedagog/samordnare
Externa kontakter, såsom habilitering, autismcenter och föräldrar/vårdnadshavare
Stadsdelens gemensamma plattform för Barn i behov av särskilt stöd
Stadsdelens underlag för språkkartläggning
Enhetens specialpedagog
Likabehandlingsarbete

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:
- Observation och dokumentation
- Samtal och reflektion med barn/pedagoger/föräldrar
Förskoleundersökningen
Indikatorn för självvärdering
Samtal med externa kontakter, såsom habilitering, autismcenter och föräldrar
Samtal med specialpedagog/samordnare på stadsdelen
Handlingsplaner

Utveckling

Vi utvecklar och systematiserar tydliga rutiner för dokumentation i olika former. Exempelvis kontinuerlig uppföljning av handlingsplaner, dokumentation som går mellan förskola och hem, dokumentation som synliggör det egna lärandet för barn.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin.	2016-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Tillgången till kulturaktiviteter är god.

Beskrivning

Boende med heldygnsomsorg, deltagare i dagliga verksamheter och besökare i öppna träfflokaler, ungdomar i fritidsverksamhet samt barn i förskolor ska få tillgång till stadens kulturutbud och i verksamheten stimuleras till eget skapande. Samverkan med lokala aktörer.

Förväntat resultat

Brukarna upplever ett rikt och varierat kulturutbud

Enhetsmål:

Alla barn erbjuds rika tillfällen till kulturella aktiviteter och till eget skapande

Förväntat resultat

Alla barn får:

- ta del av stadens professionella kulturutbud minst en gång/termin
- regelbundet delta i aktiviteter såsom spel och lekar tillsammans med vuxna på förskolan
- använda sin kreativa och skapande förmåga i många uttrycksformer

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens handlingar och förståelse för kulturella uttryck och eget skapande.

Arbetsätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta innebär också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande process som i tillämpning." (Lpfö 98/10, s. 7)

Vi erbjuder barnen upplevelser i form av konst, dans, musik, teater, film med mera samt själva staden med dess byggnader, parker, former, puls och människor. Upplevelserna följs av reflektion och bearbetning för att bli berikande för barnens språk, begreppsbildning och mångsidiga uttryck. På förskolorna finns pedagoger/kulturombud som samordnar barnens möjlighet att ta del av stadens kulturutbud. Förskolorna samarbetar även med varandra kring detta.

Arbetslagen planerar verksamheten så att barnen regelbundet får leka och spela tillsammans med vuxna.

Barnens eget skapande får stort utrymme. Genom tillgången på ett rikt och varierat material får barnen möjlighet att välja uttryckssätt.

Förskolans pedagoger stöttar och agerar som förebilder.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens

Pedagogernas kunskap och kompetens

Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Stockholms stads strategiska plan för barn- och ungdomskultur - Kultur i ögonhöjd

Östermalms gemensamma plattform - Barns kulturutövande och skapande

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:

- Observationer och dokumentationer

- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Barnen får möjlighet att använda sig av multimedia och IKT oftare samt kommunicerar med andra barngrupper med eller utifrån digitala hjälpmedel.

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Nämndmål:

Verksamheterna använder energi på ett hållbart sätt

Beskrivning

Nämnden bidrar till en hållbar livsmiljö genom energibesparingsåtgärder i sina egna verksamheter. Verksamheterna följer stadens miljöprogram.

Förväntat resultat

Minskad negativ miljöpåverkan och energiförbrukning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Enheterna ska gå igenom miljöplanen och rapportera avvikelser i tertialrapporter och verksamhetsberättelse	2015-01-01	2016-12-31

Enhetsmål:

Förskolan arbetar för ett miljömedvetet förhållningssätt

Förväntat resultat

- Arbetslagen fångar upp barnens tankar och nyfikenhet och kopplar det till miljöfrågor och livsstil

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens handlingar och förståelse för miljöfrågor.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska präglade förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid."

Lpfö 98/10

För att grundlägga förståelsen för hållbar utveckling erbjuder vi barnen naturupplevelser och de får utforska djur och växter i närmiljön. Genom upptäckter i det lilla ökar förståelsen för det större perspektivet om samspelet mellan människa och miljö. Arbetslagen arbetar också tillsammans med barnen kring materialvård och omsorg om den gemensamma miljön samt återvinning.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens

Pedagogisk dokumentation

Medarbetares kunskap och kompetens

Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:

- Observation och dokumentation

- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Samtliga av enhetens arbetslag arbetar med materialvård tillsammans med barnen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Nämndmål:

Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

Beskrivning

Transporter och framkomlighet med kollektivtrafik och cykel är väsentligt för en minskad miljöpåverkan och avgörande för nya bostadsområdets funktion. Verksamheterna följer nämndens policy för resor i tjänsten. Nämnden bevakar utvecklingen av kollektivtrafiken när så ges möjlighet i remisser m.m.

Förväntat resultat

Verksamheterna åker kollektivt och cyklar i tjänsten. Nämnden bidrar till att kollektivtrafiken i Östermalm är effektiv och tillgänglig för stadsdelens invånare.

Enhetsmål:

Transporter inom enhetens verksamhet är miljömässigt hållbara

Förväntat resultat

Personal och barn promenerar eller åker kollektivt vid utflykter. Antalet leveranser minskar.

Arbetsätt

Vid utflykter promenerar personal och barn eller åker kollektivt. Enheten sambeställer vid inköp då det är möjligt.

Resursanvändning

Kollektivtrafik

Cykla

Promenera

Uppföljning

Diskussioner med medarbetare, enskilt och i grupp.

Utveckling

Antalet samordnade leveranser ökar ytterligare.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Nämndmål:

Nämnden minskar uppkomsten av avfall och ökar återvinningen

Beskrivning

Verksamheterna återbrukar och hushållar med material och arbetar för minskad uppkomst av avfall. Avfall återvinns i största möjliga utsträckning, och matsvinnet minskar.

Förväntat resultat

Avfallsåtervinning och återbruk ökar liksom möjligheter till stadsodling. Minskat matsvinn.

Enhetsmål:

Avfallsåtervinning och återbruk ökar liksom minskat matsvinn.

Förväntat resultat

- Förskolan är miljösmart

Enhetens mål är nått när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser att mängden matavfall minskar och mängden återvunnet material ökar.

Arbetssätt

Kockarna mäter andelen matrester som slängs två gånger om året, i mars och oktober

När så är möjligt, utan betydande extra kostnader, återvinns avfall.

När så är möjligt repareras befintligt material istället för nyinköp.

Resursanvändning

Enhetens samlade kunskap och kompetens under ledning av enhetsledningen.

Uppföljning

APT och månadsmöten med kockarna.

Utvärderingar i arbetslagen.

Kockarna mäter andelen matrester som slängs två gånger om året, i mars och oktober.

Utveckling

Uppföljning av fler områden t ex plastprodukter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Indikator	Arsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder		Fastställs	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola		2016	
Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.	37 %	Fastställs 2016	År

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är giftfria

Beskrivning

En hållbar och giftfri livsmiljö värnas och utvecklas. Arbete med att kartlägga och ta bort gifter intensifieras. Andelen ekologisk mat i verksamheterna ska öka. Stadens miljöprogram och kemikalieplan följs.

Förväntat resultat

Ökad andel ekologiska livsmedel, minskad användning och exponering av skadliga kemikalier.

Enhetsmål:

Förskolan vidtar åtgärder som värnar om en hållbar livsmiljö

Förväntat resultat

- Enheten tillämpar ett hållbarhetsperspektiv i flera delar av sitt arbete
- Vi når nivå 1 i Stockholms stads kemikalieplan
- Andelen ekologiska och KRAV-märkta livsmedel ökar

Arbetssätt

Vi:

- minskar elförbrukningen genom att släcka lampor, tvätta med fulla maskiner och vid byte av vitvaror välja energisnåla alternativ
- sorterar förpackningar och papper i olika miljöskåp/behållare
- kartlägger och minskar/tar bort gifter i verksamheten
- fasar ut plastmaterial och ersätter med hållbara alternativ
- sorterar ut matavfall för biologisk behandling
- strävar efter att öka andelen inköpta ekologiska livsmedel
- är sparsamma med att använda engångsmaterial
- samordnar beställningar av varor och material för minskat antal transporter
- vi genomför miljöronder i början och slutet av året

Vi strävar efter en balans mellan ett kvalitativt och miljömedvetet arbetssätt i arbetet mot en miljö-/kemikaliesmart förskola.

Resursanvändning

Medarbetares kunskap och kompetens

Stadens miljöplan och kemikalieplan

Uppföljning

Mätning av andelen ekologiska/KRAV-märkta livsmedel

Analys av avdelningarnas arbete för att nå nivå 1 i Stockholm stads kemikalieplan

Miljöronder i början och slutet av året

Uppföljningar av utvalda fakturor i ekonomisystemet: Rengöringsprodukter

Utveckling

Vi:

- utökar antalet tillagningskök och kan därigenom öka andelen ekologiska livsmedel
- har kompetensutbildning i miljöfrågor för medarbetare.
- källsorterar på flera av förskolorna

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Nämndmål:

Nämnden påverkar utformning och material i verksamhetslokaler och i bostäder

Beskrivning

I planeringen av nya bostäder och vid förbättring av allmänna lokaler anpassas material och utformning så att hälsorelaterade risker minimeras.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens lokaler uppfyller stadens krav på god inomhusmiljö

Enhetsmål:

Lokalernas utformning sker till stor del utifrån sundhetsperspektiv

Förväntat resultat

En god inomhusmiljö med avseende på:

- ljud
- luft
- ljus

Arbetssätt

- I samverkan med fackliga organisationer genomförs skyddsronder årligen.
- Enheten stödjer arbetssätt för att främja en god ljudmiljö genom att organisera barn i mindre grupper.
- Vid nyinköp väljer vi ljuddämpande material
- Ventilationskontroller görs kontinuerligt
- Vi arbetar med att ljusmiljön ska vara tillräcklig och av god kvalitet

Resursanvändning

Medarbetares kunskap och kompetens
Skyddsronder
Samverkan med de fackliga organisationerna
Inköp av ljuddämpande möbler och inredning
Inköp av effektiva ljuskällor

Uppföljning

APT
Utvärderingar i arbetslagen
Samtal med medarbetare enskilt och i grupp
Protokoll från skyddsronder och OVK

Utveckling

Vi tar till oss ny forskning och undersöker möjligheterna för tillämpning inom aktuellt verksamhetsområde.

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	3 st	10 000 st	År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Nämndmål:

Alla chefer och medarbetare tar ansvar och vidtar åtgärder för att ha budget i balans med fokus på effekter för våra invånare

Beskrivning

Genom att både chefer och medarbetare är delaktiga i planering och uppföljning säkerställs en tydlig och kreativ styrning av verksamhet och ekonomi. Personal uppmuntras till att finna långsiktiga och kostnadseffektiva lösningar till nytta för invånare och brukare.

Förväntat resultat

Budget i balans på alla enheter, bra resultat för nämnden och goda effekter för våra invånare.

Enhetsmål:

I Stadions förskoleenhet ska ett kostnadseffektivt budgetarbete bedrivas och vid befarat underskott ska åtgärder vidtas.

Förväntat resultat

Budget i balans.

Arbetssätt

Förskolan gör en budgetprognos för hela året. Vi anpassar antal anställda och inköp efter förskolans budget.

Utifrån ekonomirapporter och personalrapporter följs ekonomin upp. Vid upptäckta avvikelser vidtas åtgärder.

Faktorer av ekonomisk betydelse går kontinuerligt igenom och följs upp i ledningsgruppen.

Budgeten åskådliggörs för medarbetarna samt fortlöpande information ges. Delaktighet och förslag kring ekonomi och budget uppmuntras.

Budget diskussioner förs för att öka kostnadsmedvetenheten.

Dialog med ekonomiavdelningen.

Resursanvändning

Enhetens ledningsgrupp

Anordnarwebben

Dialog med köansvarig inom stadsdelen

Ekonomiavdelningens kunskaper

Medarbetarnas kompetens och delaktighet

Samarbete med övriga förskolechefer

Uppföljning

Ekonomirapporter följs upp varje månad och en prognos görs över budgetläget.

Jämföra kostnader och avvikelser mellan förskolorna - egenkontroll.

Rapporter skickas in till ekonomiavdelningen.

Utveckling

Medarbetarnas kunskap och delaktighet i budgetarbetet ska öka.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställda och resurserna fördelas lika efter behov

Beskrivning

Ett genus- och antirasistiskt perspektiv genomsyrar verksamheten. Rekrytering är baserad på kompetens och inriktad på jämställdhet.

Förväntat resultat

Statistiskt underlag och forskning visar att resurser fördelas lika.

Enhetsmål:

Antirasistiskt, jämställt och genusmedvetet perspektiv genomsyrar verksamheten och rekryteringen är demokratiskt grundad

Förväntat resultat

- Respekt, jämställdhet och mångfald är en naturlig del i verksamheten
- Rekrytering är baserad på kompetens och inriktad på jämställdhet

Arbetssätt

Ett genus- och antirasistiskt perspektiv genomsyrar verksamheten.

Rekryteringsarbetet är baserat på kompetens och inriktat på jämställdhet enligt stadens modell för kompetensbaserad rekrytering.

Resursanvändning

Enhetens ledningsgrupp

Medarbetarnas kompetens och delaktighet

Samarbete med övriga förskolechefer och deras ledningsgrupper inom SDF

Uppföljning

Forum för samtal och möten, t ex APT

Utvecklings/medarbetarsamtal samt enskilda samtal.

Utvärderingar i arbetslagen

Uppföljning av dokumentation, observationer, kartläggningar och diskussioner

Likabehandlingsplanen

Förskoleundersökningen

Utveckling

Vi tar del av forskning och ändringar i aktuell lagstiftning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Indikator	Arsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Sjukfrånvaro	7 %	tas fram av nämnden	Tertial
Sjukfrånvaro dag 1-14	2,7 %	tas fram av nämnden	Tertial

Nämndmål:

Nämnden är en bra arbetsgivare

Beskrivning

Personal har grundutbildning och erbjuds kompetensutveckling. Heltid är norm vid tillsvidareanställning. Nämndens friskvårdspolicy, rehabiliteringsprocess och rutiner vid sjukdom är väl kända. Samarbete sker med fackliga organisationer, företagshälsovård och försäkringskassa. Hög svarsfrekvens i medarbetarenkäten. Jämställdhet och mångfald eftersträvas och diskriminering motarbetas.

Förväntat resultat

Medarbetarenkäten visar att personalen är motiverad, delaktig och inte utsätts för diskriminering. Sjukfrånvaron minskar och förvaltningen rekryterar adekvat kompetens. Professionalitet och god kvalitet råder i verksamheterna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla medarbetare är delaktiga i utformningen av enhetens verksamhetsplan samt i att granska och följa upp det som sker i verksamheten.	2015-01-01	2016-12-31
Enheterna ska gå igenom och diskutera resultatet av medarbetarenkäten samt ta fram handlingsplaner för identifierade förbättringsområden.	2016-01-01	2016-12-31

Enhetsmål:

Stadions förskolor är en attraktiv arbetsplats med goda förutsättningar för kompetensutveckling.

Förväntat resultat

- Organisation, uppdrag och mål för verksamheten är tydliga
- Krav, förväntningar och uppsatta mål är tydliga och kända. Resultaten följs upp och återkopplas
- Personalen får kontinuerligt den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter

- Det finns förutsättningar för delaktighet, inflytande och öppenhet

Arbetssätt

Vid medarbetarsamtalen diskuterar vi organisationsutveckling samt kartlägger vilket behov av kompetensutveckling som enskilda medarbetare har.

Vi uppmuntrar medarbetare att söka till vidareutbildningar.

Vi har gemensamma föreläsningar inom specifika områden.

Vi skapar forum där vi kan lära av varandra.

Resursanvändning

Medarbetarnas och ledningens kunskap och kompetens samt aktivt arbete med grupprocesser

Enhetens mötesforum

Intern och extern kompetensutveckling

Stockholms Stads personalpolicy

Uppföljning

På Apt samt i andra forum följer vi upp kurser/ utbildningar som medarbetare har varit på.

Utvecklings/medarbetarsamtal samt enskilda samtal.

Utvärderingar i arbetslagen

Stadens indikator

Uppföljning av dokumentation, observationer, kartläggningar och diskussioner

Likabehandlingsplanen

Utveckling

Former för introduktion av nyanställda

Aktivt arbeta med ledarskapsutveckling med särskilt fokus på de avdelningsansvariga.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla hbtq-kompetensen inom skolan och förskolan i samråd med kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter samt stadsdelsnämnderna.	2016-01-01	2016-12-31

Nämndmål:

Verksamheterna är fria från diskriminering.

Beskrivning

Arbetet mot diskriminering tydliggörs och intensifieras. Jämställdhetsplan och likabehandlingsplaner är kända av alla, och verksamheterna utvecklar ett jämställt, normkritiskt och antirasistiskt arbetssätt.

Förväntat resultat

Inga klagomål och synpunkter gällande diskriminering.

Enhetsmål:

Ett aktivt jämställdhets- och likabehandlingsarbete pågår

Förväntat resultat

- Pojkar och flickor ges samma möjligheter att lära och utvecklas
- Barnen utvecklar förmåga att leva sig in andra människors situation och vilja att hjälpa varandra
- Barnen utvecklar förståelse för att alla människor har lika värde
- Alla som arbetar i förskolan är förtrogna med förskolans demokratiska uppdrag

Enhetens mål är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i barnens val och samspel samt pedagogernas kunskaper om det demokratiska uppdraget.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från styrdokumentens mål och intentioner.

"Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller."

Lpfö 98/10 s. 5

Arbetslagen arbetar aktivt för att ge alla barn tillgång till alla de möjligheter och utmaningar som förskolan erbjuder så att de får bredda sina lekmönster och intressen, utvecklas och lära på alla områden oavsett könsuttryck. Det innebär att den pedagogiska miljön, förhållningssätt, arbetssätt och gruppindelning ses över ur ett normkritisk- och genusperspektiv. Genom observationer och pedagogisk dokumentation säkerställer pedagogerna att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten.

Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.

Lpfö 98/10 s. 4

Pedagogerna använder vardagliga händelser för att skapa förståelse för olika perspektiv. De vägleder barnen genom samtal och reflektion att bearbeta konflikter och reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra. Genom leken får barnen möjlighet att utveckla sin sociala förmåga, inlevelse, förmåga att samarbeta och lösa problem. Samarbete i gemensamma projekt skapar delaktighet och tillhörighet genom att alla bidrar och är viktiga

för gruppen.

En del i likabehandlingsarbetet är upprättandet av likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling som görs enhets- och förskolevis varje år. Planen fungerar som ett stöd för pedagogerna och skapar medvetenhet om diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder och ålder. Arbetet med planen bidrar också till ett normkritiskt förhållningssätt, vilket innebär undersökande av hur normer kommer till uttryck i vardagen, i mötet med barnen, i valet av material, valet av aktiviteter, gruppindelning mm. Antirasistiskt förhållningssätt innebär att vi inte lägger några värderingar utifrån människors etniska, rasliga eller kulturella tillhörighet utan att vi värdesätter våra olikheter i verksamheten, barn som vuxna.

Förskolornas fokus ligger på det främjande arbetet som är en naturlig del i vardagen. Det bidrar till att förstärka respekten för allas lika värde, omfattar alla diskrimineringsgrunderna, riktas mot alla och bedrivs utan förekommen anledning.

Det förebyggande arbetet omfattar de områden som i kartläggning av verksamheten identifierats som riskfaktorer och syftar till att avvärja risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling. Kartläggningen innefattar framförallt platser och lokaler (miljöer) samt rutiner och regler.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Pedagogernas kunskap och kompetens
Enhetens och förskolornas likabehandlingsplaner

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:

- Observationer och dokumentationer
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Kompetensutveckling inom nämnda område för medarbetare.

Under året kommer stödmaterial i det främjande arbetet att finnas. Litteratur och pedagogiskt material som delvis bygger på barnrätt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Nämndmål:

Barnperspektivet uppmärksammas alltid och barns rättigheter respekteras

Beskrivning

Barn och ungas intressen och behov tas till vara och deras inflytande stärks. Vad som är bäst för barnen är avgörande. Socialtjänstlagen slår fast att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- och behandlingsinsatser. Barn till ensamstående föräldrar som uppbär ekonomiskt bistånd ska särskilt uppmärksammas.

Förväntat resultat

Barn och ungas behov har tillgodosetts.

Enhetsmål:

Barnperspektivet uppmärksammas och är en viktig del i enhetens styrning

Förväntat resultat

- Barnen utvecklar förmågan att ta ansvar och ges möjlighet till inflytande i vardagen
- Barnens åsikter och uppfattningar respekteras och värdesätts

Arbetsätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"I förskolan läggs grunden för barnen att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga få ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön på förskolan. De behov och intressen som barnen på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten."

Lpfö 98/10 s.12

Barnen får delta i olika former av samarbete och beslutsfattande och får därigenom möjlighet att förstå och handla efter demokratiska principer. Till exempel möten/samlingar där frågor om förskolans vardag, miljö, material och aktiviteter ingår och där varje barn får möjlighet att uttrycka sin mening, lyssna, förhandla och komma överens. Barnens förslag och önskemål kommer även fram genom observationer, aktivt lyssnande, samtal och pedagogisk dokumentation.

Den pedagogiska miljön är utformad så att den stimulerar barnen att leka tillsammans i olika grupper där de kan komma till tals, lyssna, argumentera och förhandla med varandra. I lek, projekt och vardagliga rutiner stimuleras barnen att samspela och hjälpa varandra.

Barnens intressen och idéer ligger till grund för projektarbeten, både enskilt och i grupp. De är också delaktiga i dokumentationsarbete och reflektion kring projekt. Genom pedagogisk dokumentation synliggörs barnens delaktighet och inflytande för dem själva och föräldrarna.

Genom återkoppling blir barnen medvetna om hur deras åsikter tas till vara.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens
Observation, dokumentation och pedagogisk dokumentation
Pedagogernas kunskap och kompetens
Pedagogisk miljö och material inomhus och utomhus
Enhetens/förskolans likabehandlingsplan

Uppföljning

Pedagogisk dokumentation:
- Observationer och dokumentationer
- Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar
Förskoleundersökningen
Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Forskning och ny vetenskap inkluderas i verksamheten.

Nämndmål:

Förskola, skola och socialtjänst samverkar

Beskrivning

Samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst ska vara välfungerande. En god skolgång utgör en av de främsta skyddsfaktorerna för barn och unga som riskerar att fara illa. Förebyggande arbete och tidiga insatser ska prioriteras. Barn och personal i förskola ska känna till barnets rättigheter enligt Barnkonventionen och vart de kan vända sig när rättigheter inte tillgodoses. Olika typer av föräldrastödsprogram liksom familjebehandling ska erbjudas i syfte att skapa jämlika förutsättningar till en god uppväxt för alla barn.

Förväntat resultat

Breddad samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst bidrar till att barn och unga får sina behov tillgodosedda.

Enhetsmål:

Stadions förskoleenhet samverkar med skola och socialtjänst

Förväntat resultat

- Övergången till förskoleklass fungerar väl för alla barn
- Vi samverkar med skolan
- Vi samverkar med socialtjänsten

Kriterier/enhetsmålet är uppfyllt när vi med hjälp av våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i kommunikation och dialog mellan berörda parter.

Arbetssätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"När barnets övergång till de nya verksamheterna närmar sig har förskolan den särskilda uppgiften att finna former för att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergången till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd."
Lpfö 98/10 s. 3

Förskoletiden avrundas och avslutas successivt under det sista året före skolstart. På enhetsnivå sker det genom att de blivande skolbarnen får delta i gemensamma aktiviteter såsom danslek och Vasalopp. Där får barnen möjlighet att mötas för att leka och lära i större grupper samt lära känna nya barn och vuxna.

På den egna förskolan fångas barnens förväntningar och farhågor inför skolstarten upp och blir underlag för samtal och aktiviteter.

Föräldrar till blivande skolbarn erbjuds avslutande samtal.

Alla förskolor har någon form av festlighet som markerar att förskoletiden är slut.

Kontakt med skola - enskilda förskolor inom enheten har/tar kontakt med närliggande skolor för utformning av samarbete och information kring den avgående gruppens arbete under barnens sista år på förskolan.

Kontakt med socialtjänsten - vår policy inom enheten är att medarbetarna vid oro hör av sig till ledningen för stöd och vägledning.

Kontakter för att möjliggöra goda samarbeten tas, genomförs och följs upp utifrån gällande lagstiftning.

Barnkonventionen

Resursanvändning

Barnens erfarenheter och kompetens

Pedagogernas kunskap och kompetens

Enhetens likabehandlingsarbete

Vår organisation kring barn i behov av särskilt stöd

Ledningens kunskap och kompetens

Enhetens krisplaner

Uppföljning

Samtal och reflektioner tillsammans med barn/pedagoger/föräldrar

Utvecklingssamtal

Samtal och möten med berörda personer

Observationer och dokumentationer
Förskoleundersökningen
Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Under vecka 8 2016 ska alla förskolor erbjudas möjlighet att besöka en skola med barn födda 2010.

Nya/uppdaterade riktlinjer för samverkan mellan de kommunala förskolorna och socialtjänsten kommer att påbörjas i februari.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel personer som tycker att det är lätt att kommunicera med Stockholms stad	55	63 %	Tertial

Nämndmål:

Verksamheterna präglas av tillgänglighet, delaktighet och ett gott bemötande

Beskrivning

Verksamheterna och utomhusmiljön är tillgängliga och präglas av ett gott bemötande. Rätten till självbestämmande är grundläggande. Insatser utformas med respekt för den enskildes önskemål och val. Synpunkter och medborgarförslag tas väl omhand.

Förväntat resultat

Personer upplever att de är delaktiga i insatsens utformning och utförande. Tillgängligheten i verksamheterna och i utomhusmiljön är hög och den enskilde upplever ett gott bemötande i kontakten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kompetensutveckling i bemötande gällande personer med funktionsnedsättning ska genomföras	2016-01-01	2016-12-31
Medarbetarna ska kompetensutvecklas i att skriva enkelt och lättläst	2016-01-01	2016-12-31

Enhetsmål:

Verksamheten kännetecknas av tillgänglighet och ett gott bemötande

Förväntat resultat

- Brukare och besökare har möjlighet att vistas i våra lokaler och på våra gårdar
- Föräldrarna känner sig välkomna att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten
- Alla som kommer i kontakt med vår verksamhet upplever att de får ett bra bemötande

Arbetssätt

Vi anpassar kontinuerligt våra lokaler och gårdar utifrån verksamhetens, brukarnas och besökares behov med fokus på barnens säkerhet. Till exempel genom att öka tillgängligheten för leverantörer.

Förskolorna är tillgängliga för nya vårdnadshavare genom information på Jämför service, varje förskolas kontaktperson och regelbundna visningar, ca 1 gång/månad. När en familj fått erbjudande om plats ordnar vi, om så önskas, en visning så fort som möjligt på den förskola som erbjudits för att föräldrarna ska kunna ta ställning innan de svarar.

Vi har ett informationsmaterial som riktar sig till alla nya familjer.

Vi uppmanar föräldrar att framföra synpunkter, i första hand till pedagogerna, och inkomna synpunkter lyfts regelbundet med ledningen på veckomöten.

Föräldrar kan också framföra synpunkter via mail, på utvecklingssamtal, föräldramöten och föräldrasamråd.

Vi följer stadens policy när det gäller mailkonversation, det vill säga vi svarar på mail från brukarna senast nästkommande vardag.

Förhållningssätt och professionellt bemötande är ständigt aktuella frågor som vi arbetar med i vardagen och i våra mötesforum.

Resursanvändning

Pedagogernas kunskap och kompetens

Observation och dokumentation

Utvecklingssamtal, föräldramöten och förskoleundersökningen

Förskolesamrådsmöten

Jämför Service

Uppföljning

Incidentrapportering i RISK

Samtal och reflektioner tillsammans med pedagoger/föräldrar

Observationer och dokumentationer

Förskoleundersökningen

Utveckling

Vi utvecklar och förtydligar samt profilerar informationen på Jämför Service utifrån enheten som helhet. Förskolespecifika faktorer lyfts fram ytterligare.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de	77 %	fastställs	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten		2016	

Nämndmål:

Förskolorna samverkar med föräldrar/vårdnadshavare

Beskrivning

Föräldrarna ges möjlighet till inflytande i olika former i syfte att samverka kring sitt barns allsidiga utveckling. Föräldrars/ vårdnadshavarnas kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling ska öka, liksom förskolans dokumentation och uppföljning.

Förväntat resultat

Resultatet för föräldrar/vårdnadshavares delaktighet och inflytande mäts i förskoleundersökningen med frågan "Jag har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten".

Enhetsmål:

Enheten har goda former för samverkan med föräldrar/vårdnadshavare

Förväntat resultat

Föräldrar/vårdnadshavare:

- får möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten
- får veta vad förskolan gör för att stödja barnets utveckling
- får ta del av sitt barns utveckling och lärande genom uppföljning och dokumentation

Enhetensmålet nås när vi genom våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa förändringar i samverkan mellan förskola och hem.

Arbetsätt

Arbetslagens planering, diskussioner och reflektioner utgår från läroplanens mål och intentioner.

"Förskolans arbete ska (...) ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrar ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är en förutsättning för föräldrarnas möjligheter till inflytande.
Lpfö 98/10 s.13

Vi lägger stor vikt vid att ge varje barn och förälder en personlig och tydlig introduktion i förskolan. Genom föräldraaktiv inskolning får föräldrarna insyn i och kunskap om verksamheten samt lär känna barn, pedagoger och andra föräldrar. Inskolningen följs upp i ett kortare samtal mellan pedagoger och föräldrar. På så sätt tas föräldrarnas upplevelser/erfarenheter till vara.

Föräldrar får möjlighet till delaktighet och inflytande genom samtal, möten och olika forum. Basen i föräldrasamarbetet är den dagliga kontakten vid lämning och hämtning. Med hjälp av ett professionellt bemötande skapar vi goda relationer och delger föräldrar/vårdnadshavare kontinuerligt vad förskolan gör för att stödja barnet.

Som komplement till de dagliga mötena använder vi oss av kontakt via telefon och mail.

Alla föräldrar erbjuds minst ett utvecklingssamtal/år i november/december. Samtalen baseras på den dokumentation och uppföljning av barnets utveckling och lärande i verksamheten som förskolan gör, och på förälders/föräldrars berättelser om barnet utanför förskolan.

Alla föräldrar bjuds in till minst ett föräldramöte/år då vi presenterar verksamheten och bjuder in föräldrarna till samtal.

Genom avdelningarnas informationsbrev, som skrivs minst två gånger/månad, kan föräldrar ta del av vad barnen får vara med om. Informationsbreven visar kopplingen mellan förskolans arbetssätt och dess styrdokument.

Föräldrar välkomnas att delta i barnets verksamhet på förskolan, t ex en dag eller en halvdag utifrån verksamhetens utformning och föräldrarnas önskemål.

Inom enheten finns föräldrasamråd.

Vi synliggör arbetet och lärandet i förskolan genom olika former av dokumentation. Genom dokumentationerna kan föräldrarna följa verksamheten – vad vi gör, varför och på vilket sätt det utvecklar barnet/barnen samt barnets och gruppens läroprocesser.

Resursanvändning

Barnens erfarenheter, nyfikenhet, tankar och kompetens

Pedagogernas kunskap och kompetens

Pedagogisk dokumentation

Dagliga samtal

Utvecklingssamtal, föräldramöten och förskoleundersökningen

Förskolesamrådsmöten

Sammankomster

Informationsbrev

Jämförservice

Information på anslagstavlor

Synpunkter och klagomål

Uppföljning

Samtal och reflektioner tillsammans med pedagoger/föräldrar

Observationer och dokumentationer

Muntlig och skriftlig information och kommunikation

Förskoleundersökningen

Indikatorn för självvärdering

Utveckling

Vi utarbetar och förtydligar formerna för inskolningsprocessen inom enheten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Introduktionsmaterial kring inskolningsprocessen med syfte att öka likvärdigheten inom enheten	2015-02-13	2016-09-30

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel elektroniska inköp	70 %	Tas fram av nämnden	Tertial

Nämndmål:

Nämndens upphandlingar och inköp utvecklar staden i hållbar riktning

Beskrivning

Upphandlingar sker enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) samt i enlighet med stadens upphandlingspolicy och riktlinjer.

Förväntat resultat

Ingångna avtal innehåller krav på hållbar utveckling. Inköp i verksamheterna sker inom ramavtal och E-handel tillämpas där så har avtalats med leverantör.

Enhetsmål:

Effektiva inköp är vägledande inom organisationen

Förväntat resultat

- E-handel används där det är möjligt
- Hög samordning av inköp
- Andelen inköp som är långsiktiga och miljösmarta ökar

Enhetsmålet är uppfyllt när vi genom våra utvärderingsverktyg ser kvalitativa och kvantitativa förändringar

Arbetsätt

Vi fortsätter att bygga vår organisation för effektiva inköp där förskolorna samarbetar två och två kring inköp av förbrukningsmaterial.

Rapporter skickas in till ekonomiavdelningen.

Vi samordnar inköp av möbler och annan utrustning för en hållbar och likvärdig miljö på alla förskolor.

Resursanvändning

Enhetens ledningsgrupp

Ekonomiavdelningens kunskaper

Medarbetarnas kompetens och delaktighet
Samarbete med övriga förskolechefer och deras ledningsgrupper inom SDF
SDF

Uppföljning

Jämföra kostnader och avvikelser mellan förskolorna - egenkontroll.

Utveckling

Även andelen långsiktiga och miljösmarta sällanköpstjänster ökar.

Uppföljning av ekonomi

Resursanvändning

Uppföljning sker kontinuerligt inom enheten. Varje månad ske budget uppföljning med ekonomi avdelningen.

Budget 2016

Ersättningar

Förskoleenheterna får peng utifrån inskrivningen varje månad. Förskolepengen är den av Kommunfullmäktige beslutade peng och ska täcka kostnader för förskolornas hela verksamhet med undantag för hyreskostnader, viss lokalupprustning och vissa programövergripande kostnader. Utöver förskolepeng får förskolorna medel för att genomföra två kulturaktiviteter per år samt kompensation för vissa kostnader som beräknas uppstå i samband med införandet av "Skolplattformen". Dessutom kan enheterna få medel för stödinsatser för barn med särskilda behov, omsorg på obekvämt arbetstid samt minoritetsspråk. Därutöver kan enheter ersättas, efter beslut av chef för Förskola och parklek, för merkostnader som kan uppstå i samband med uppstart eller avveckling.

Kr	Förskolepeng
1-3 år	117 934
4-5 år	99 001
Allmän förskola	47 053
Kulturpeng	500
Barnomsorgsgaranti	1000
Beräknat barnantal 1-3 år	162
Beräknat barnantal 4-5 år	136
Beräknat budget för året, tkr	33 016

Vi strävar efter att ha en budget i balans.